

"UKTG" İsimli Kitabımızın Önsözü

Kafkas-Rus Savaşı 1864 yılında fiilen sona erdikten sonra, Rus Çarı II. Aleksandr Kuzeybatı Kafkasya'nın Kafkas halkını temsil eden Adıgelerin önderlerine hitaben bir buyruk yayımladı, orada iki tercihten birini seçmeleri emrediliyordu: ya Türkiye'ye gideceksiniz ya da Kuban'ın doğusunda bizim uygun gördüğümüz bir yere nakledileceksiniz. Kuban'ın doğusundan kastedilen yer, Kafkasönu steplerinden Bering Boğazına kadar olan Rusya topraklarıydı. Adıgeler Türkiye'ye göç etmeyi kabul etmedikleri takdirde, yine Anayurlarından koparılacaklar ve muhtemelen uzak Sibiryaya'nın insan yaşamına uygun olmayan ve Dünya kamu oyu ile bağlantısı bulunmayan ıssız topraklarına zorla tehcir edileceklerdi. Düşünüp karar vermek ve hazırlanmak için bile zamanları yoktu. Ehveni şer olanı tercih ettiler; Sibiryaya tundralarında yok olup gitmektense Müsliman bir ülkeye, Osmanlı Türkiyesi'ne göçetmeyi uygun buldular. Yurtta kalıp sonuna kadar savaşmak imkânı da kalmadığı için, içleri kan ağlayarak onbinlerce yıllık Anavatanlarını terketmek zorunda kaldılar. Tarihin kaydettiği en dramatik olayların başında gelen Adıge Sürgünü'nü bazı yazarlar "Zorunlu Göç" şeklinde tavsif ediyorlarsa da biz bunu açık bir deportasyon ve jenosid (sürgün ve soykırım) olarak niteliyoruz. Burada "soykırım nitelemesi" doğu değildir, diyenler çıkabilir. Ancak bu korkunç olayın başlangıçtan bitime kadar takibettiği seyir, objektif olarak incelenecek olursa, de facko bir soykırımın yaşandığı açıkça görülecektir. En kötü şartlarda, Rus askerleri tarafından zorla evlerinden yurtlarından kopartılan masum insanlar yaya-yapıldak sahillere toplanmışlar, aç ve sefil bir halde kendilerini karşı sahillere taşıyacak gemileri beklemeye başlamışlardır. Hiç bir medeni ihtiyaçları karşılanmayan, hızla bulaşıcı hastalıklara sürüklenen bu günahsız insanların bir bölümü daha gemilere binmeden telef olmuşlardır. Telefata gemilerde de devam etmiş ve binlerce insan cesedi Karadeniz'in kara sularına bırakılmıştır. Yolculuk sırasında aşırı yolcu alan gemilerden bazılarının battıkları ve insanların denize garkoldukları da söylenmektedir. O dönemin derme çatma bakımsız gemilerinin Karadeniz'in fırtınalarına dayanamıyarak batmaları fazla bir sürpriz değildir.

Bu yetim-i vatan olan insanları karşı sahillerde güllük gülistanlık bir hayat beklemiyordu. Yerleşme yerlerine götürülürken insan telefata bütün hızıyla deyam etti. Yerleştikten sonra da, intibak zorlukları ve sıtma, tifüs, tifo, kolera gibi epidemik hastalıklarla onbinlerce çocuk ve yetişkin yaşamını yitirdi. Daha, derin bir nefes alamadan Türkiye'de "93 Harbi" diye bilinen Osmanlı-Rus Savaşı çıktı ve hayatta kalabilen genç erkeklerin neredeyse tamamı cephelere sürüldü, pek çok Kafkas kökenli insan muharebelere can verdi. Otuz yıllık bir sükûnet ve intibak döneminden sonra hayata tutunabilen genç erişkinlerden onbinlercesi bu defa Çanakkale savaşlarında şehid oldular. Bütün Türkiye'nin köylerinde olduğu gibi Kafkas sürgünlerinin iskân edildikleri köylerde de erkek nüfusu çok azaldı, genç kadınların çoğu birden fazla olmayan yetimlerine sarılarak yaşama tutundular ve yaşlanıp öldüler. Bu satırların yazarı, onların gülmeyi unutan, ıstırab çizgileriyle dolu mutsuz yüzlerini çok iyi hatırlamaktadır.

Çarlık Rusyası tarafından deporte edilen Adıge ve Abazaların toplam sayısı bir milyonun üzerindedir. Zaten Adıgelerin ve Abazaların % 90'ı sürülmüştü. Bunlara Dağstan'dan sürülen Avarlar, Laklar, Lezgiler, Dargiler ve diğerlerini, Terek bölgesinden sürülen Çeçenleri, İnguşları, Kabardeyleri, Balkarları ve Digorları, Yukarı Kuban bölgesinden sürülen Karaçayları, Abazinleri ve yine Kabardey-Besleneyle ve Noğayları da eklersek sürgünlerin yekûnu 1.5 milyonu geçer. Tarafsız kaynaklardan bir çoğu da bu civarda bir sayıdan söz etmektedirler. Keza, Rus kaynakları bile sürgün sayısının bir milyonun üzerinde olduğunu kabul ederler. Zulüm ve haksızlığın en ağırı olan tehcir ve soykırımın en acımasızını ve en ağırını yaşayan Kafkasya'nın bu masum insanları muhaceretde ayakta kalabilmek için büyük gayret safettiler. Büyük maddi ve manevi kayıplara tahammül ettiler ve kendilerine kucak açan Türkiye'nin sadık vatandaşları oldular. Hayatta kalabilen bir milyona yakın Kafkas kökenli Türk vatandaşlarının bugünkü sayılarının beş milyondan az olmadığı tahmin edilmektedir.

Kafkas sürgünlerinin dünkü ve bugünkü torunlarının Atayurtlarını ve kadim köklerini aramaları ve onlarla ilgilenmeleri çok doğal bir durumdur ve haklarıdır. Bu ihtiyaç, ancak anlatılanlar ve yazılanlarla telafi edilebilirdi. Atayurt'dan haber anlatacak birinci kuşak sürgünlerden hayatta kalan bir tek kişi bile yoktur. Onların takipçileri olan kuşaklardan da yaşamda olanların sayısı fevkalade azalmıştır. Dolayısıyla diasporada yaşayan Kafkasların Atayurtları Kafkasya hakkında bilgi edinebilecekleri biricik kaynak başta kitaplar olmak üzere diğer iletişim araçlarının verdikleri bilgilerdir.

Bu önemli ihtiyacı karşılamak için daha Osmanlı Türkiyesi zamanında yetersiz de olsa Kafkasya ve Kafkaslar ile ilgili çok önemli kitab neşriyatı yaşama geçirilmiştir. Bunların başında Ferah Ali Paşa'nın kâtibi Kesbî Haşim Mehmet Efendi tarafından 1798 yılında yazılan "Ahval-i Anapa ve Çerkes" isimli yazma eser gelir. Şimdiye kadar ne yazık ki tam metni yayımlanmayan bu kıymetli kaynak eser, Mustafa Özsaray tarafından sadeleştirilerek basıma hazırlanmış ve İstanbul Kafkas Vakfı tarafından 2012 yılında neşredilmiştir. Bundan sonra, Met-çunatuko Y. İzzet'in eski harflerle basılmış "Kafkas Tarihi" (1913) isimli kitabı ile İmam Şamil'in vakanüisti M. Tahir el-Karahî'nin arabça tutulmuş günlüklerinin Tahir ül-Mevlevî tarafından "Şeyh Şamil'in Gazavatı" adıyla osmanlıcaya çevrilerek basılan (1916) eseri ve Mehmet Fetgeriy Şövenü'nün yine eski harflerle basılmış "Çerkesler"(1922) ve "Çerkeslerin Aslı Mabudlar Neslidir" (1922) isimli küçük hacımlı kitapları gelir. Aytek Namitok'un Fransa'da fransızca olarak yayımladığı "Origines des Circassiens" (1939) Adıgeler ile Abazalar hakkında diasporada hazırlanan en bilimsel çalışmadır. Fakat kitabın türkçeye tercemesi çok geç yapılmıştır (Birinci kitab: 2003, ikinci kitab: 2008). Kadircan Kafılı'nın "Şimalî Kafkasya" (1942) isimli kitabı, kısa bir zamanda ve ana kaynaklardan layıkıyla yararlanılmadan yazıldığı ve etnogenez bahsi belli başlı bilimadamlarınca umumi kabul görmeyen bir istikamette kaleme alındığı için ilgi görmemiştir. Şerafeddin Erel'in "Dağstan ve Dağstanlılar" (1961) isimli kitabı, adından anlaşılacağı gibi Dağstan Bölgesi Kafkaslarının tarihleriyle ilgilidir. Buna rağmen en

güvenilir kaynaklardan biridir. Kafkasya dışında, Kafkas tarihini konu alan en önemli eser kuşkusuz İsmail Berkok'un "Tarihte Kafkasya" isimli hacımlı çalışmasıdır (1958). Ne yazık ki yazarın vefatından sonra varisleri tarafından bastırılan bu değerli eserin "dipnotları ile faydalanılan eserler listesi" kitapta yer almadığı için ilim dünyasında hakettiği yeri alamamıştır. Oysa yazar kitabının önsözünde "Bu eseri vücuda getirmek için senelerce çalıştım. İşime yarayacağını ümit ettiğim her kaynağa müracaat ettim" demek suretiyle pek çok kaynaktan yararlandığını açıkça belirtmiştir. Aradan elli küsur yıl geçmesine rağmen dipnotları ve yararlanılan kaynaklar da eklenerek yeni baskısının yaptırılmamış olması hem ailesinin hem de Kafkas camiasının zaafıdır. Müellif, vasıflı bir erkân-ı harb olması hasebiyle bilhassa Kafkas-Rus savaşını büyük bir vukuf ve ehliyetle kaleme almıştır. Sırası geldiğinde bu eserin Kafkas-Rus Harbi'nin anlatıldığı bölümlerinden geniş ölçüde yararlanılacaktır. Hayri Ersoy ve Aysun Kamacı'nın birlikte hazırladıkları "Çerkes Tarihi" (1994) kısa ve özlü bir çalışma olup daha ziyade Batı Kafkasya Kafkasları ile ilgilidir. Sefer E. Berzeg'in "Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti 1917-1972 Kafkasya Dağlıları Birliğinin Kuruluşu" (2003, üç cild) isimli hacımlı eseri bu konuyla ilgili en kapsamlı çalışmadır. Ufuk Tavkul'un "Kafkasya Gerçeği" (2009) isimli eseri Kafkasya ve Kafkas boylarını etno-kültürel, sosyo-istorik, geleneksel hukuk, aile hayatı, dini inançlar, genealoji ve sair yönlerden sosyolojik yöntemle inceleyen ilmî bir çalışmadır. Mustafa Özsaray tarafından yazılan "Çerkeslerin İslamlaşması" isimli kitabı ile yine aynı yazarın yayıma hazırladığı "Osmanlı Belgelerinde Kafkasya, Savaş ve Sürgün 1, 1781-1919" isimli çalışma kaynak eserler meyanındadır. Sedat Özden'in büyük bir gayretle türkçeye kazandırdığı John Longword'un "Kafkas Halklarının Özgürlük Savaşı" (1995), John F. Baddeley'in "Rusyanın Kafkasyayı İstilas ve Şeyh Şamil" (1995), N. Luxemburg'un "Rusların Kafkasyayı İşgalinde İngiliz Politikası ve İmam Şamil" (1998), James Bell'in "Çerkesyadan Savaş Mektupları" (1998) ve Moritz Wagner'in "Kafkas-Rus Savaşında Çerkesler-Çeçenler-Kazaklar ve Gürcüler" (1999) isimli çeviri eserler son yıllarda önemli bir boşluğu doldurmuştur. Aynı şekilde Leonti Lyulye'nin "Çerkesya" (1998) adıyla M. Papşu tarafından türkçeye kazandırılan eseri küçük hacımlı, fakat birinci el kaynak sayılacak bir çalışmadır. A. Osman Erkan'ın türkçeleştirdiği Taitbout de Marigny'nin "Çerkesya Seyahatnamesi" (1996) terceme kitaplar meyanındadır. A. Hazer Hızal'ın "Kuzey Kafkasya Hürriyet ve İstiklal Davası" (1961), İsmail Mızıulu'nun azericeye çevrilen "Merkezî Gafgazın Etnik Tarihinin Köklerine Doğru" (1993), S. Eliyarlı'nın rusçadan türkçeye çevirdiği Ali Kasımov ve Hasan Kasımov'un "Çerkeslerin XIX. yy. Kurtuluş Savaşı Tarihi" (1995), Özdemir Y. Özbay'ın "Mitoloji ve Nartlar" (1990), Mahmut Bi'nin Kafkas Tarihi (2007, iki cild), Çerkes Sürgünü 1864 (Muhiddin Ünal) ve diğer bir çok kitaplar Kafkasya ve Kafkas halklarını çeşitli yönlerden inceleyen değerli çalışmalardır. Son yıllarda rusçadan çevrilerek yayımlanan kitaplar da çoğalmaya başlamıştır: Çerkeslerin Etnik Kökeni (Ruslan Betrozov), Nart Sasrikua ve Doksandokuz Kardeşi (Ş. İnal-yıpa ve a.l.), Abkhazya Tarihi (Valeri Beygua), Doğru ile Eğri (İ.Y. Kutsenko), Meotlar-Adıgelerin Ataları (N.V. Anfimov, R.U. Autlev), Abhazya Tarihi

(Valeri Beygua), Bir Rus Subayının Kafkasya Anıları (F.F. Tornau) ve diğeri... Bunların hepsini burada anmak mümkün değildir. Öteyandan, son zamanlarda çeşitli dernekler tarafından rusça asıllarından veya yerel dillerden çevrilen çok sayıda kitap ve makale formunda çalışmalara rastlıyoruz. Bunların ekserisi etnik ayrımcılık mentalitesi ile kaleme alındıklarından diasporadaki Kafkasların, bidayetden beri en yüksek derecede var olan aidiyet duygularını zedelemekte ve özellikle gençleri bugünkü Kafkasya'da geçerli olan subetnik milliyetçilik tuzağına düşürmektedir. Bilhassa internet sitelerinde epidemik hastalık gibi yayılan bu tehlikeli akım Kafkas kökenli insanları fevkalade rahatsız etmektedir. Bizim kitabımızın yazılma amaçlarından biri de bu yapay etnik milliyetçiliğe karşı Kafkas halkını uyanık ve güçlü tutma düşüncesidir.

Diasporayı bir kenara bırakarak Kafkasya'ya yönelecek olursak; bildiğimiz kadarıyla bugüne kadar bilimsel anlamda, Kafkasya'yı konu edinerek hazırlanmış derli toplu bir tek kitap vardır, o da bir bilim kurulu tarafından hazırlanan "İstoriya narodov Severnogo Kavkaza c drevneyshikh vremen do kontsa XVIII v" (Cild:I), "İstoriya narodov Severnogo Kavkaza (konets XVIII v-1917 g)" (Cild:II) isimli üç cild olarak tasarlanan eserdir. Bunun da üçüncü cildinin basılıp basılmadığı hususunda bilgi edinemedik. Eski SSCB zamanında kaleme alınan bu rusça eser, araştırmalara dayalı çok kıymetli bilgileri sunmakla beraber, rejimin talimatına uyarak Marks-Engels-Lenin üçlüsünün görüşlerini de ulu orta yansıtmıştır. Keza Kafkasya ve Rusya ilişkilerinde açıkça taraflı bir tutum sergilenerek Rus işgali örtülü bir şekilde geçirilmeye, hatta Kafkas halklarının Rusya'ya gönüllü olarak katıldıkları safsatası benimsetilmeye çalışılmıştır. Aynı şekilde, halkın inançları konusunda da objektif davranılmamış, Hıristiyanlık Dini öne çıkartılmıştır. Oysa Kafkas halklarının büyük çoğunluğu İslam Dini'ne mensuptur; sadece Oset-İronlar ile Abkhazların bir bölümü çok eskiden intisap ettikleri Hıristiyanlığı, inaç sistemi olarak devam ettirmektedirler. Sözü geçen eserin aryanist bir anlayışla kaleme alınması da çalışmanın objektifliğini sarsmıştır. Keza Kafkas halklarının millî bütünlüğünü göz önünde bulundurmamak gibi bir amacı da yoktur. Mevcut subetnik ayrımcılık korunmuştur. Bütün bu eksikliklerine rağmen ilmi bir hüviyet taşıdığı için, **intikadı** (kritik) ihmal etmeden kitaptan yararlanılabilir. Biz de geniş ölçüde yararlandık. Bundan başka, Kafkasya ve Kafkasya halkları ile ilgili kitap, makale, monografi, doktora tezi gibi çok sayıda neşriyat yapılmıştır. Yayımlanan çalışmaların kahir ekseriyeti, özellikle de arkeolojiye dayalı araştırmaların neredeyse tamamı rusçadır. Batı dillerinde de bilimsel araştırmaya dayalı bir hayli eser vardır.

Öteyandan; Kafkasya, Rus istiyilasından beri 7-8 idari bölgeye bölünerek yönetildiği ve her bölge halkının ayrı bir millet olduğu dayatması sürdürüldüğü için, kendilerini Adıge, Abaza, Karaçay-Balkar, Osetin, Vaynakh ve Dağıstan milletlerine menbub olduklarını vehmeden yerel bilimadamları, ait oldukları subetnik grubu, ayrı bir millet olarak kabul etmek suretiyle tarih, arkeoloji, dilbilim, halkbilim, antropoloji, etnografya... konularında sayısız çalışma yapmışlardır ve bunların çoğu da yayımlanmıştır. Elbette bilimsel kriterlere uyan objektif ve değerli çalışmalar da vardır, ama sonuç itibarıyla yazılan eserlerin çoğunluğu

Kafkas Süper Etnosu'nu kapsamadığı, bilakis Kafkas halkları arasında subetnik milliyetçiliği vurguladığı ve aynı kökten gelen kardeş halklar arasında husumeti tahrik eder mahiyette oldukları için Kafkasya ve Kafkas Milleti açısından sorunlarla doludurlar. Mesela, Adıgey'de bir bilim kurulu tarafından hazırlanan Nartlarla ilgili değerli çalışmada, Nart Destanları'nın münhasıran Adıgelere ait olduğu, diğer Kafkas halklarının onlardan ödünç aldıkları açıkça belirtilmiştir. Şu cümleler sözü geçen eserin önsözünde yer alabilmiştir: "Nart destanının çekirdeği, oluşumunun dayanağı olan yer, eski İranlılar, Alanlar ya da günümüz Osetleri değil, Kafkasya'da Karadeniz ile Meot Denizi (Azak Denizi) kıyılarında Milat öncelerine uzanan çok eski dönemlerde türemiş ve henüz değişik etnik kümelerle ayrılmamış olan eski insan topluluklarıdır... Bütün bunların ardından kanıtlanan ikinci şey ise, Nart destanını Adigelerin oluşturduğu, kendi destanları olduğu gerçeğidir: Bu kanıyı V. Miller ve L. Lopatinski gibi akademisyenlerin de paylaştığını belirtmeliyiz"¹. Keza, subetnisite saplantısından kurtulamayan Adıge, Abaza, Karaçay-Balkar, Osetin, Vaynakh ve Dağstan bilimadamları kendi etnik gruplarının tarihi köklerini, antik Greg yazarlarının bildirdiği Kafkasya coğrafyasında yaşayan Sindo-Meotlar, Kheniyokhlar, Talılar, Akkişiler, As/Alanlar, Gargareyler, Dzurtzuklar, Nakhçamatlar, Alban Utiler, Legler, Geller, Lakzlar, Maskutlar, Kaslar gibi MÖ. I. yy'da yaşadıkları bilinen kabile gruplarından öteye götürme gibi bir çalışmaları ve niyetleri yoktur. Oysa, kendi geçmişlerini uzaklara götürmek isteyen Ukrayn bilimadamları Kimmerler ve İskitlerin Ukrayn Milleti'nin öncülleri olduklarını, aynı şekilde Rus bilimadamları da İskitler ve Sarmatların Rus Milleti'nin öncülleri olduklarını kanıtlamaya çalışmaktadırlar. Bunu ispatladıkları takdirde, sıra Kafkaslar ile Slavyanların aynı kökten geldiklerini ispatlamaya gelecek ve Kafkasya'nın ezeli yerlileri olan Kafkas halklarının, bağımsızlık isteklerini bir kenara bırakıp kardeş Ruslar ile karışıp kaynaşmalarının önü açılacaktır.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, muhaceretdeki Kafkaslara hitabedecek derli toplu bir umumi Kafkas tarihi çalışmasını sadece İsmail Berkok yapmıştır. Zaten az sayıda basılan kitabın neredeyse 50 yıldan beri kitap piyasasında bulunmamaktadır. Bu satırların yazarı, 1960-lı yılların başlarından beri böyle bir kitabı hazırlamayı planlıyordu; sürekli kaynak topladı, okudu, yorumladı ve bilgi dağarcığını zenginleştirmeye çalıştı. 11 Mayıs 1918 Bağımsızlık Hareketi'nin hayatta kalan ve sürgünde yaşayan önderleriyle bağlantı kurarak onların öğütlerini dinledi, Kafkasya Gerçeği'ni onlardan öğrendi. Ancak, uzun yıllar sonra ümit kırıcı bir sürprizle karşılaştı. 1990 yılında Sovyetler Birliği dağılıp Demirperde aralanınca Kafkasya konusunda rusça yazılmış kitaplar ve makalelerle tanıştı. Ortada Kafkasya ile ilgili zengin ve güncel bir literatür vardı. Böylece, kırk yıldır topladığımız kitapların ekserisinin ikinci ve üçüncü el kaynağın olduğunu, neredeyse tamamının eski ve terkedilmiş görüşlerle dolu

¹ Khadeğal, A. Nartlar: Adıge Yiğitlik Destanı -2, çev. C. Yıldız (Khapi), http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/edebiyat/efsaneler/042_nart-02.htm

olduğunu anladık. Bu arada teknolojinin gelişmesine bağlı olarak, kaynakları toplamamızı ve arşivlememizi fevkalade kolaylaştıran bir imkândan, bilgisayardan geniş ölçüde yararlanarak boşuna kaybettiğimiz yılları telafi etme fırsatı bulduk. Bundan sonra yapılacak tek şey, rusça ve Avrupa dillerinde yayımlanmış olan birinci ve ikinci el kaynaklardan geniş biçimde yararlanmaktı. Biraz önce de ifade edildiği gibi modern iletişim teknolojisi, internet siteleri aracılığıyla olağanüstü imkânlar sunuyordu. Pek çok birinci ve ikinci el kaynağı sitelerden indirerek bilgisayarımızın hafızasına yükledik, ayrıca önemli bulduğumuz bazı eserleri de gelip-gidenler aracılığıyla temin ettik. Aynı şekilde antik Greko-Romen kaynakların bir çoğunu özellikle fransızca yayım yapan internet sitelerinden indirdik. Bugün elimizde Plinius, Strabon ve Tacitus'dan Arrianus ve İosaphat Barbaro'ya kadar pek çok yazarın birinci el nitelikli eserinin tamamını veya hulasasını da arşivledik. Bundan sonra birinci el düzeyinde ikinci el kaynakları toplamaya çalıştık. Plano Carpini'den geçen yy'ın Rus müelliflerine ve yaşayan Rus ve Kafkas asıllı yazarların eserlerine kadar pek çok kitap, makale, ilmî tebliğ metnini veya özetini arşivledik. Özellikle ilmi konferanslara sunulan tebliğler ve tebliğ özetleri birinci el kaynak mahiyetinde idiler ve bize aktüel görüşlerden yararlanma imkânı verdi. Eserlerine ulaşabildiğimiz yazarlardan bazıları şunlardır: V.N. Tatitşev, V. V. Latişev, G.V. Vernadskiy, N. A. Smirnov, M. İ. Artamonov, V. İ. Markovin, T.M. Minaeva, E.İ. Krupnov, V.R. Erlikh, V.B.Vinogradov, M. İ. Rostovtsev, İ.M. Dyakonov, F.Kh. Gutnov, A.İ. İvançik, B.B. Piotrovskiy, V.A. Gorodtsov, B.V. Tekhov, V.B.Kovalevskaya, O. H. Bgajba, F.G. Mişenko, S.A. Yatsenko, M.P. Abramova, M.M. Bliev, R.S. Bzarov ve daha birçok diğerleri... Avrupalı yazarlardan Wilhelm von Rubruk, J. Klaproth, J. Harmatta, Mario Alinei, J. Dumézil, R. Grousset, Laszlo Rasonyi, D.M. Dunlop, K.A. Brook, P.B. Golden, A.Koestler, J. Colarusso, R. Raidwood, K. Czegledy, P. Dolukhanov, L. Ligeti ve diğerleri yararlandığımız yazarlardan bazıları.

Bu arada B. Baytugan, Ş.D. İnal-İpa, V.İ. Abaev, İ.M. Miziev, Z. Hasanov, H.A. Khizirev, M.G. Magomedov, O.H. Bgajba, A.M. Bayramkulov, A.M., Khazanov, A. Bakhtiyarov, S.Y. Bayçorov, Ş. Şikhaliev, İ.Y. Aliroev, O.M. Davudov, G.A. Abdurragimov, M. Butaev, G.Z. Ançabadze, M.H. Bagaev, M.Ç. Curtubaev, A.M. Khadaghatl'e ... gibi Kafkas kökenli yazarların çalışmalarından da geniş ölçüde yararlandık. Erişemediğimiz bazı önemli kaynaklardan da dolaylı olarak faydalanmaya çalıştık ve bunları paramtez içinde göstererek dipnotunda nereden alındığını belirttik. Ayrıca "Şirvan ve Derbend Tarihi", "Asâr-i Dağistan" ve "Derbendnâme" gibi kadim Dağstan klasiklerinden de yararlandık.

Büyük çoğunluğu rusça olan yabancı dillerde yazılmış eserleri tercüme etmek veya ettirmek için neredeyse on yıl uğraştık ve kitabımızın birinci cildi için gerekli olan kaynak bilgileri arşivledik. Yazım çalışması da iki yılımızı aldı. Her yönden kusursuz ve mükemmel bir eser vücuda getirmek mümkün değildir. Ancak az hata yapmak için aşırı özen gösterdiğimiz için çok zaman harcadık. Üstesinden gelmeye çalıştığımız böyle bir eserin tek kişi tarafından vücuda getirilmesi çok zordur ve bu eserin telif edilmesine genç yaşlarda başlamak lazımdı. Bu durumu göz önünde bulundurarak

Kafkasya ve Kafkaslar konusunu ana hatlarıyla ve mümkün mertebe ayrıntılara girmeden kaleme almayı yeğledik. Zaten kitabımıza verdiğimiz "UKTG" ismi de bu düşüncemizi göstermektedir. Anavatan Kafkasya'da yapılan çalışmaların dili genelde rusça olduğu için diasporada yaşayan Kafkasların bunları bulup okuması pek mümkün değildir. Lisan zorluğundan dolayı, internet sitelerinde yayımlanan metinleri okuyup anlamak da mümkün görünmemektedir. Türkiye'de milyonlarca Kafkas kökenli insan yaşamasına rağmen, aynı konuda bilimsel ağırlıklı ve genel kapsamlı bir eser ne Türk üniversitelerinin tarih bölümleri tarafından hazırlanmış ne de (İ. Berkok'un "Tarihte Kafkasya"sı hariç) şahıslar tarafından yazılmıştır. Yazılanlar da subetnik ağırlıklı bölük pörçük çalışmalardan ibarettir.

Aslında, modern insanın Kafkasya'ya ayak basmasından günümüze kadar geçen zaman içerisinde Kafkasya ve Kafkas halklarının mufassal tarihini yazmak, seçkin bilimadamlarından oluşturulacak bir kurulun başarabileceği bir iştir. Kafkasya'da yerel yönetimlerin bir araya gelerek bu hususta bir fon oluşturmaları ve hazırlanacak mufassal tarihin finansal ihtiyacını tedarik etmeleri gerekir. Sonra da ilmi kurullar oluşturularak yazım çalışmalarına başlanmalıdır. Bu suretle Kafkas Halkları gerçek anlamda derli-toplu, ilmî, objektif, birleştirici ve modern tarih anlayışına uygun bir tarihe kavuşma imkânı bulacaklardır. Böyle bir Kafkas Tarihi, Kafkas Milleti'nin benliğini koruması için en önemli temel taş olacaktır. Şurası unutulmamalıdır ki Kafkasya ve Kafkas tarihi en doğru ve yararlı bir biçimde ancak Kafkas bilimadamları ve tarihçilerinin ortaklaşa çalışmalarıyla gerçekleştirilecektir.

Kitabı yazmaktan amacımız; Anavatan ve muhaceretde yaşayan Kafkas Halkı'nın kendi millî tarihini doğru bir şekilde öğrenmesine, Anavatandakilerin sonu gelmeyen istiyacı güçlere karşı güçlü bir tarih şuuru kazanarak ulusal benliğini korumasına, diasporadaki eldeşlerimizin yanlış ve sapkın internet hezeyanlarına karşı doğru bilgi edinerek Kafkas özünü muhafaza etmesine ve millî kültürün, geleneksel hukukun, millî değerlerin temel esaslarını kavrayarak aidiyet duygusunu canlı tutmasına, subetnik ayırıcılığın tevlid ettiği tehlikeleri idrak ederek millî birlik ve beraberlik şuurunun gelişmesi ve güçlenmesinin hayati önem taşıdığına bilincine varmasına, keza Anavatandaki eldeşlerimizin, müstevli gücün ve onun yerli maşaları olan müstemleke aydınlarının sürekli canlı tutmaya çalıştıkları etnik milliyetçiliğe karşı durarak tek doğrunun "Kafkas Milleti"ne mensubiyet olduğunu şuurulu bir şekilde benimsemesine katkıda bulunmaktır. Bu itibarla, kitabımızı kaleme alırken araştırmacı tarih yöntemine bağlı kalmakla beraber öğretici tarih yöntemini de ihmal etmedik. Doğuruluğuna inandığımız kaynaklardan yararlanmaya çalıştık, gerektiğinde faydalandığımız kaynağı eleştirmekten de imtina etmedik. Tarihe yardımcı olan arkeoloji, etnografi, etnoloji, lengvistik, antropoloji, halkbilim, vs. den de yararlanmaya özen gösterdik. Özellikle geçen yüzyılda Kafkasya'da yapılan arkeolojik araştırmalardan elde edilen bilgiler fevkalâde önem taşımaktadır. Bu bilgiler sayesinde eski yazılı kaynaklarda verilen bilgilerin doğruluk derecesini teyid etme imkânı da hasıl oluyor.

Klasik tarih yazma metodunda ve bilhassa etnoloji konusu işlenirken kaynaklar arasında yer alan destanlar, menkıbeler, hikâyeler, söylenceler gibi doğruluğu meşkûk metinlerden mümkün merteye uzak durmaya özen gösterdik. Aynı şekilde, günümüz kafkasyalı yazarları arasında revaçta olan etnonimler, toponimler, ve hidronimlerin onomastik tetkikiyle sonuca varma yönteminden de uzak durduk. Ancak günümüz Kafkas dillerinden birine bire bir uyan onomastik delilleri de ihmal etmedik. Çalışmamız süresince gördük ki aynı isim veya aynı kelime birbirine hiç akraba olmayan dillere mal edilebiliyor. Bunun objektif bir ölçüsü de yoktur. Hal böyle olunca uzun uzun onomastik tartışmalara girmekten uzak durduk. Prensipte olarak antik greko-latin yazılı kaynaklardan muahhar Ortaçağ yazılı kaynaklarına kadar bilim dünyasının itibar ettiği eserlerden yararlanmaya gayret ettik. Keza daha sonraların seyahatnamelerinden de dikkatli bir şekilde yararlandık. Aynı şekilde, günümüzün, ilmi araştırmalara ve objektif kriterlere dayalı eserleri de en çok başvurduğumuz kaynaklar oldu. Kadim anallarda ifade edilen haberlerden ve tespitlerden yararlanırken de çok dikkatli ve ihtiyatlı davranmaya özen gösterdik. Bütün gayretimize rağmen eksiklerimizin ve hatalarımızın olduğu muhakkaktır. Bunların ilim erbabınca müsamaha ile karşılanacağına inanıyoruz.

İstanbul, 11 Mayıs 2012

Yılmaz Nevruz

[Bu yazı hazırlamakta olduğum "UKTG" isimli kitabımın I. cildinden alınmıştır. Y.N.]